

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 16. syyskuuta 2019
(OR. en)

12107/19

COHOM 96
COPS 274
DEVGEN 164
FREMP 113
CONUN 113
CFSP/PESC 669

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Ed. asiak. nro: 10842/19

Asia: EU:n politiikan suuntaviivat suhteissa kolmansiin maihin kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rangaistukseen liittyvissä kysymyksissä – suuntaviivojen tarkistus 2019

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 3712. istunnossaan 16. syyskuuta 2019 hyväksymät EU:n politiikan suuntaviivat suhteissa kolmansiin maihin kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rangaistukseen liittyvissä kysymyksissä – suuntaviivojen tarkistus 2019.

**EU:N POLITIIKAN SUUNTAVIIVAT SUHTEISSA KOLMANSIIN MAIHIN
KIDUTUKSEEN JA MUUHUN JULMAAN, EPÄINHIMILLISEEN TAI
HALVENTAVAAN KOHTELUUN TAI RANGAISTUKSEEN LIITTYVISSÄ
KYSYMYKSISSÄ**

(Suuntaviivojen tarkistus 2019)

Sisällysluettelo

I JOHDANTO	3
A. Miksi toimitaan?.....	3
B. Tarkoitus ja soveltamisala.....	4
C. Määritelmät ja tausta.....	5
II EU:N TOIMENPITEET	9
A. Poliittinen ohjaus.....	9
B. Poliittiset ja rahoitusvälineet.....	11
III OPERATIIVINEN OSIO	17
1. Kidutuksen ja muun huonon kohtelun kieltäminen	17
1.1 Kidutuksen ja muun huonon kohtelun kieltäminen lainsäädännössä	18
1.2 Kidutuksen ja muun huonon kohtelun ehdottoman kiellon vahvistaminen politiikan keinoin.....	21
2. Kidutuksen ja muun huonon kohtelun estäminen	22
2.1 Säilöönottoon liittyvien takeiden ja menettelyjen soveltaminen	22
2.2 Tehokkaiden ja turvallisten valitusmekanismien tarjoaminen	24
2.3 Tehokkaiden säilöönoton seuranta- ja valvontamekanismien mahdollistaminen	25
3. Rankaisematta jättämisen torjunta	26
4. Hyvitys ja uhrien kuntoutus	28
IV LIITTEET	31
Liite I – Luettelo asiaan liittyvistä asiakirjoista.....	31
Liite II – Lyhenneluettelo	35

I JOHDANTO

A. Miksi toimitaan?

1. Kidutus ja muu huono kohtelu ovat vastenmielisimpiä ihmisoikeuksien, ihmisen koskemattomuuden ja ihmisarvon loukkauksia. Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen mukaisesti ketään ei saa kiduttaa, kohdella tai rangaista julmasti, epäinhimillisesti tai alentavasti. Kansainvälisen oikeuden nojalla tästä ei sallita mitään poikkeuksia. Kaikki maat ovat velvollisia noudattamaan kaikkinaista kidutusta ja muuta huonoa kohtelua koskevaa ehdotonta kieltoa kaikissa olosuhteissa.
2. Ehdottomasta kiellosta huolimatta kidutusta ja muuta huonoa kohtelua esiintyy sitkeästi monissa maailman kolkissa. Kidutukseen ja muuhun huonoon kohteluun syyllistyneet jätetään edelleen rankaisematta monissa maissa, ja useimpien uhrien on vaikeaa saada hyvitystä.
3. Euroopan unionin perustana olevat jakamattomat ja yleismaailmalliset arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltio sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Kidutuksen ja muun huonon kohtelun torjunta on kirjattu Euroopan unionin perussopimukseen ja perusoikeuskirjaan¹, ja se on yksi EU:n ulkoisen toiminnan prioriteeteista.
4. Näillä suuntaviivoilla EU vahvistaa vankan sitoumuksensa torjua kidutusta ja muuta huonoa kohtelua kaikkialla maailmassa asiaa koskevien kansainvälisten ja alueellisten ihmisoikeussopimusten ja -normien, mukaan lukien oikeudenkäyttöä ja aseellisia selkkauksia koskevat sopimukset ja normit, mukaisesti. EU noudattaa asiassa kokonaisvaltaista lähestymistapaa, joka kattaa kaikki kidutuksen poistamisen olennaiset tekijät: kiellon, estämisen, vastuuvollisuuden ja hyvityksen.

¹ Euroopan unionin perusoikeuskirja, 4 artikla.

B. Tarkoitus ja soveltamisala

5. Suuntaviivojen tarkistaminen on tarpeen, koska niiden edellisen tarkistuksen (2012)² jälkeen toimintapolitiikassa kidutuksen ja muun huonon kohtelun torjumiseksi on tapahtunut lukuisia muutoksia sekä maailmanlaajuisesti että EU:n tasolla. Ihmisoikeuksien ja ihmisarvon edistämistä koskevien EU:n nykyisten poliittisten puitteiden keskiössä ovat erityisesti EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittinen globaalistrategia³ sekä kehityspolitiikkaa koskeva eurooppalainen konsensus⁴.
6. Näiden suuntaviivojen tarkoituksena on antaa EU:n toimielimille ja jäsenvaltioille käytännön ohjausta, jota ne voivat hyödyntää suhteissaan kolmansiin maihin sekä monenvälisillä ihmisoikeusfoorumeilla pyrkiessään kidutuksen ja muun huonon kohtelun maailmanlaajukseen poistamiseen.
7. Suuntaviivoilla myös vahvistetaan ja täydennetään EU:n ihmisoikeuspolitiikkaa, ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevaa EU:n strategiakehystä ja siihen kuuluvaa ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevaa toimintasuunnitelmaa⁵, siirtymäkauden oikeusjärjestelyille annettavaa tukea koskevaa EU:n toimintapolitiikan kehystä⁶ (jonka tavoitteena on muun muassa rankaisemattomuuden lopettaminen sekä uhrien tunnustaminen ja heidän kärsimiensä vahinkojen korvaaminen) sekä ihmisoikeuksia koskevien muiden EU:n suuntaviivojen täytäntöönpanoa⁷. Näitä suuntaviivoja on tarkasteltava erityisesti yhdessä kuolemanrangaistusta koskevien EU:n suuntaviivojen kanssa⁸. EU katsoo, että kuolemanrangaistus loukkaa vakavasti ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa, ja vastustaa jyrkästi kuolemanrangaistuksen käyttöä kaikkina aikoina ja kaikissa olosuhteissa. Näillä suuntaviivoilla myös täydennetään kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamisen edistämistä koskevia EU:n suuntaviivoja.

² EU:n politiikan suuntaviivat suhteissa kolmansiin maihin kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rangaistukseen liittyvissä kysymyksissä, hyväksytty neuvostossa 9. huhtikuuta 2001, tarkistettu vuosina 2008 ja 2012 (ks. asiak. 6129/1/12, 20. maaliskuuta 2012).

³ Jaettu näkemys, yhteinen toiminta: vahvempi Eurooppa Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittinen globaalistrategia, kesäkuu 2016, https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.

⁴ Uusi kehityspolitiikkaa koskeva eurooppalainen konsensus – meidän maailmamme, meidän ihmisarvomme, meidän tulevaisuutemme, EUVL C 210, 30.6.2017.

⁵ Ihmisoikeudet ja demokratia: EU:n strategiakehys ja EU:n toimintasuunnitelma, 11855/2012, kesäkuu 2012. Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva toimintasuunnitelma (2015–2019), JOIN(2015) 16 final; neuvoston päätelmät, asiak. 10897/15.

⁶ Neuvoston päätelmät EU:n tuesta siirtymäkauden oikeusjärjestelylle, 13576/15, 16. marraskuuta 2015.

⁷ Kaikki EU:n ihmisoikeussuuntaviivat: https://eeas.europa.eu/topics/human-rights-democracy/6987/eu-human-rights-guidelines_en

⁸ Kuolemanrangaistusta koskevat EU:n suuntaviivat, hyväksytty neuvostossa 12. huhtikuuta 2013, asiak. 8416/13.

C. Määritelmät ja tausta

8. Termiä 'kidutus' käytetään näissä suuntaviivoissa kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen 1 artiklan määritelmän mukaisesti.

'Kidutuksella' tarkoitetaan kaikkia tekoja, joilla aiheutetaan jollekulle tahallisesti kovaa kipua tai kovaa joko henkistä tai ruumiillista kärsimystä tietojen tai tunnustuksen saamiseksi häneltä tai kolmannelta henkilöltä, hänen rankaisemisekseen teosta, jonka hän tai kolmas henkilö on tehnyt tai epäillään tehneen, hänen tai kolmannen henkilön pelottelemiseksi tai pakottamiseksi taikka minkälaiseen tahansa syrjintään perustuvasta syystä, kun virkamies tai muu virallisessa asemassa toimiva henkilö aiheuttaa sellaista kipua tai kärsimystä, yllyttää tai suostuu niiden aiheuttamiseen tai hyväksyy sen hiljaisesti. Kidutusta ei ole sellainen kipu tai kärsimys, joka saa alkunsa pelkästään laillisista seuraamuksista, joko niihin kuuluvana tai niihin liittyvänä.

Näissä suuntaviivoissa 'muulla huonolla kohtelulla' tarkoitetaan kaikkinaista julmaa, epäinhimillistä tai alentavaa kohtelua tai rangaistusta⁹, mukaan lukien ruumiillinen rangaistus, joka riistää henkilöltä hänen fyysisen ja henkisen koskemattomuutensa.

9. Kidutusta ja muuta huonoa kohtelua voi esiintyä kaikissa yhteyksissä, joissa ihmiset ovat menettäneet vapautensa, kuten poliisiasemilla, esitutkintavangeille tarkoitetuissa pidätyskeskuksissa, vankiloissa, maahanmuuttajien säilöönottokeskuksissa sekä psykiatrisissa laitoksissa, lapsi- ja nuorisolaitoksissa, yksityisten valvontatoimien piirissä.

On tärkeää muistaa, että asiaankuuluvissa kansainvälisissä ja alueellisissa puitteissa vahvistettujen vankilaoloja koskevien normien noudattamatta jättäminen voi olla huonoa kohtelua tai jopa kidutusta¹⁰.

⁹ 'Muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rankaisemisen' käsite, jonka määritelmää ei esiinny kidutuksen vastaisessa YK:n yleissopimuksessa, olisi ymmärrettävä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti.

¹⁰ Pidätettyjen tai vangittujen henkilöiden suojelua koskevat YK:n periaatteet, hyväksytty 9. joulukuuta 1988 YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla 43/173; Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö; ns. "Nelson Mandela" -säännöt.

Kidutukseen ja muuhun huonoon kohteluun voivat syyllistyä sekä valtiolliset että valtiosta riippumattomat toimijat erilaisissa yhteyksissä ja paikoissa. Sitä voi esiintyä muun muassa tahdonvastaisten katoamisten ja väkivallantekojen tai hyväksikäytön yhteydessä, esimerkiksi perheväkivallan tai seksuaalisen tai sukupuoleen perustuvan väkivallan muodossa, tai muiden syrjintäperusteiden johdosta.

Kidutusta, seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva väkivalta mukaan lukien, käytetään myös sota-aseena.

10. Edellä mainittu yleissopimus ja sen valinnainen pöytäkirja sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiaa koskeva oikeuskäytäntö muodostavat perustan kidutuksen ja muun huonon kohtelun vastaiselle EU:n politiikalle. EU ottaa huomioon suositukset, jotka on annettu sopimusperusteisten ennaltaehkäisevien mekanismien, esimerkiksi YK:n kidutuksen vastaisen komitean, YK:n kidutuksen vastaisen komitean alakomitean tai Euroopan neuvoston kidutuksen vastaisen komitean, puitteissa sekä YK:n raportojien suositukset. EU myös toistaa, että kaikista vakavimmat kansainvälistä yhteisöä koskevat rikokset, kuten kansanmurhat, sotarikokset ja rikokset ihmisyyttä vastaan, kuuluvat Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovallan piiriin.
11. Vuoden 2012 jälkeisiin tärkeisiin kansainvälisiin kehityskulkuihin kuuluu vuonna 2015 hyväksytty **YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030**. Kestävä kehityksen tavoite 16 keskittyy rauhanomaisten ja osallistavien yhteiskuntien edistämiseen, johon kuuluu myös ihmisoikeuksien edistäminen ja kaikkien pääsy oikeuspalvelujen piiriin, ja siinä mainitaan erityisesti tarve lopettaa kaikki lapsiin kohdistuva pahoinpitely, hyväksikäyttö, ihmiskauppa ja kaikki väkivallan muodot sekä lasten kiduttaminen¹¹. Niin ikään vuonna 2015 Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi tarkistetut vankeinhoidon vähimmäissäännöt (**Nelson Mandela-säännöt**¹²), joilla otettiin käyttöön merkittäviä kidutuksen ja muun huonon kohtelun vastaisia oikeudellisia suojalausekkeita ja vahvistettiin niitä, erityisesti säännössä 43.

¹¹ EU:n suuntaviivat lapsen oikeuksien edistämiseksi ja suojaamiseksi (hyväksytty neuvostossa 6. maaliskuuta 2017).

¹² YK:n yleiskokouksen 17. joulukuuta 2015 hyväksymät Nelson Mandela -säännöt, joilla tarkistetaan YK:n vuonna 1955 hyväksymiä vankeinhoidon vähimmäissääntöjä, ovat saatavilla täällä.

Joulukuussa 2017 Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi päätöslauselman 72/163 kidutuksesta ja muusta julmasta, epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta tai rangaistuksesta, ja YK:n kidutuksen vastainen komitea esitti yleiskommentin nro 4¹³ yleissopimuksen 3 artiklan täytäntöönpanosta (mukaan lukien ennaltaehkäisevät toimet **palauttamiskiellon** periaatteen takaamiseksi. Tässä periaatteessa on kyse kiellosta karkottaa henkilö tai poistaa hänet maasta taikka luovuttaa hänet sellaiseen valtioon, jonka osalta on painavia perusteita epäillä, että kyseiseen henkilöön kohdistuu siellä kidutuksen uhka).

Maaliskuussa 2018 YK:n ihmisoikeusneuvosto hyväksyi päätöslauselman 37/19 **korruption** kielteisistä vaikutuksista oikeuteen olla joutumatta kidutuksen tai muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen kohteeksi.

Pakolaisista ja muuttajista syyskuussa 2016 annetussa New Yorkin julkilausumassa maailman johtajat ilmaisivat poliittisen tahtonsa pelastaa ihmishenkiä ja suojella kaikkien ihmisoikeuksia. Joulukuussa 2018 YK:n yleiskokous hyväksyi **pakolaisia koskevan Global Compact -aloitteen** sekä **turvallista, hallittua ja laillista muuttoliikettä koskevan Global Compact -aloitteen**¹⁴. Vuonna 2016 hyväksytyssä EU:n muuttoliikealan kumppanuuskehyksessä määriteltiin prioriteetit ja tulokset, jotka on mukautettu kunkin maan olosuhteisiin, ihmisoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen.

12. **EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisessa globaalistrategiassa vuodelta 2016** vahvistettiin sitoumus valtavirtaistaa ihmisoikeudet kaikilla politiikan aloilla EU:n ulkoisessa toiminnassa sekä tarve parantaa valtioiden ja yhteiskuntien selviytymiskykyä monimutkaisessa globaalissa ympäristössä¹⁵. Hyväksyessään uuden **kehityspolitiikkaa koskevan eurooppalaisen konsensuksen** vuonna 2017 EU ja sen jäsenvaltiot vahvistivat myös sitoumuksensa ihmisarvon edistämiseen.

¹³ Ks. myös kidutuksen vastaisen komitean yleiskommentti nro 4, YK:n asiak. CAT/CAT-C-GC-4. Asiakirja on kokonaisuudessaan saatavilla [täällä](#).

¹⁴ YK:n yleiskokouksessa kaikki jäsenvaltiot eivät äänestäneet niiden puolesta.

¹⁵ Strateginen lähestymistapa selviytymiskykyyn EU:n ulkoisessa toiminnassa, SWD(2017) 226 final, kesäkuu 2017.

EU hyväksyi vuonna 2015 toisen **ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan toimintasuunnitelman**, johon sisältyy 13 kidutuksenvastaista ja kuolemanrangaistuksen lakkauttamiseen tähtäävää tavoitetta ja jossa korostetaan kidutuksen, kuolemanrangaistuksen, mielivaltaisten vangitsemisten ja tahdonvastaisten katoamisten välisiä yhteyksiä. Toimintasuunnitelman lähtökohtana käytettiin **oikeusperustaista lähestymistapaa kehitysyhteistyöhön**¹⁶.

Tässä suuntaviivojen versiossa otetaan huomioon **EU:n ja valtioista riippumattomien järjestöjen vuoden 2016 ihmisoikeusfoorumien johtopäätökset**. Foorumissa keskityttiin kidutukseen ja huonoon kohteluun ja käsiteltiin monialaisen näkökulman tarvetta.¹⁷

Suuntaviivoissa korostetaan myös **kidutusvälineiden kaupan vastaista allianssia**¹⁸, joka on syyskuussa 2017 käynnistetty EU:n johtama aloite (yhdessä Argentiinan ja Mongolian kanssa) kidutukseen ja kuolemanrangaistukseen käytettävien tavaroiden maailmanlaajuisen kaupan lopettamiseksi.

¹⁶ Neuvoston päätelmät kaikki ihmisoikeudet käsittävän oikeusperustaisen lähestymistavan soveltamisesta kehitysyhteistyössä, 9987/14, toukokuu 2014.

¹⁷ "United against all forms of torture: Applying a cross-cutting perspective to prevent, prohibit and redress torture globally: 18th EU-NGO Human Rights Forum, Brussels, 1-2 December 2016" <http://www.omct.org/reports-and-publications/european-union/2017/04/d24281/>

¹⁸ <http://www.torturefreetrade.org/>

II EU:N TOIMENPITEET

A. Poliittinen ohjaus

13. EU tukee aktiivisesti YK:n ja alueellisten toimijoiden työtä tällä alalla (muun muassa YK:n kidutuksen vastaista komiteaa, YK:n kidutuksen vastaisen komitean alakomiteaa, YK:n ihmisoikeuskomiteaa, tahdonvastaisia katoamisia käsittelevää YK:n komiteaa, Euroopan neuvoston kidutuksen vastaista komiteaa, Afrikan kidutuksen vastaista komiteaa, Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien toimikuntaa, Amerikan valtioiden ihmisoikeusjärjestelmää, Aseanin hallitustenvälistä ihmisoikeustoimikuntaa (AICHR) sekä kidutusta ja muuta julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua tai rankaisemista käsittelevän YK:n erityisraportoijan työtä ja muiden YK:n erityismenettelyjen ja alueellisten mekanismien puitteissa tehtävää työtä) samoin kuin muita keskeisiä toimijoita, kuten Kansainvälistä rikostuomioistuinta (ICC).
14. EU pyrkii ennakoivasti edistämään sen varmistamista, että voimassa olevia kansainvälisiä ja alueellisia kidutuksen ja muun huonon kohtelun vastaisia suojalausekkeita lujitetaan ja että ne pannaan tehokkaasti täytäntöön.
15. Monenvälisellä tasolla EU tukee voimakkaasti vuonna 2014 käynnistettyä kidutuksen vastaiseen YK:n yleissopimukseen liittyvää aloitetta, jonka tavoitteena on kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen maailmanlaajuinen ratifiointi ja täytäntöönpano vuoteen 2024 mennessä valtioiden välisen yhteistyön ja vuoropuhelun avulla. EU myös edistää työtä, jota YK:n vapaaehtoisrahasto kidutuksen uhrien auttamiseksi tekee.

16. EU:n tavoitteena on tehdä yhteistyötä kolmansien maiden kanssa sellaisten kidutuksen ja muun huonon kohtelun vastaisten toimien toteuttamiseksi, joilla varmistetaan niiden ehdottoman kiellon täytäntöönpano sekä se, että uhreilla on mahdollisuus saada kuntoutuspalveluja, oikeusapua ja muunlaista hyvitystä. Yhteyksissään kolmansiin maihin EU aikoo edelleen tuoda julki sen, että kaikkien maiden on pidettävä kiinni asiaa koskevista kansainvälisistä normeista ja standardeista ja noudatettava niitä. Näin ollen EU korostaa jatkossakin sitä, että kidutus ja muu huono kohtelu on kansainvälisen oikeuden nojalla ehdottoman kiellettyä kaikissa olosuhteissa. EU aikoo myös viitata useisiin kolmansien maiden kanssa tehtyihin kahdenvälisiin EU:n sopimuksiin sisältyviin olennaisia osia koskeviin ihmisoikeusmääräyksiin ja soveltamisen keskeyttämistä koskeviin lausekkeisiin, joissa edellytetään ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista.
17. EU tekee tavoitteitaan tunnetuiksi ihmisoikeuspolitiikkansa olennaisena osana ja korostaa sitä, miten tärkeänä se pitää kidutuksen ja muun huonon kohtelun ehkäisyä ja niiden poistamista koko maailmasta. Tältä pohjalta se noudattaa kokonaisvaltaista ja ennakoivaa lähestymistapaa, joka kattaa kaikki asianmukaiset alat, mukaan lukien tiedottaminen, koulutus, ennaltaehkäisy, seuranta ja vastuullisuus, suojeleminen ja hyvitys, myös kidutuksen ja muun huonon kohtelun uhrien kuntoutuksen osalta.
18. Erityisesti terrorismin torjunnassa EU:n jäsenvaltiot ovat vakaasti päättäneet noudattaa kaikilta osin kansainvälisiä velvoitteita, joiden nojalla kielletään kidutus ja muu huono kohtelu sekä kaikenlainen poikkeuksellisiin olosuhteisiin vetoaminen perusteluna kidutukselle tai muulle huonolle kohtelulle¹⁹. EU kannustaa kolmansia maita valtavirtaistamaan kidutuksen ja muun huonon kohtelun vastaiset suojauslausekkeet toimiinsa sekä noudattamaan täysimääräisesti kansainvälisen oikeuden mukaisia ihmisoikeusvelvoitteitaan muun muassa terrorismin torjunnan, muuttoliikkeen, ihmiskaupan sekä erilaisten kriisinhallintatoimien, esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan, yhteydessä.
19. Paikallistasolla EU edistää ja tukee kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden työtä sekä kidutuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen valinnaisella pöytäkirjalla perustettujen riippumattomien **kansallisten valvontaelinten** tärkeää roolia.

¹⁹ Ks. kidutuksen vastainen YK:n yleissopimus, 2 artiklan 2 kohta.

20. EU tekee myös tiivistä yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa ja edistää niiden osallistumista kidutuksen ja muun huonon kohtelun poistamiseen.

B. Poliittiset ja rahoitusvälineet

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi EU aikoo käyttää muun muassa seuraavia välineitä:

Poliittiset vuoropuhelut

21. Kidutusta olisi käsiteltävä ihmisoikeusvuoropuheluissa ja terrorisminvastaisissa vuoropuheluissa kumppanimaiden kanssa. Lisäksi EU:n ja kolmansien maiden ja alueellisten järjestöjen välisissä poliittisissa vuoropuheluissa myös kidutukseen ja muuhun huonoon kohteluun liittyvät kysymykset asetetaan tarvittaessa etusijalle, jotta ne voidaan ottaa jatkuvasti esiin kumppanimaiden kanssa. Valmiuksia olisi kehitettävä ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiota, mukaan lukien kidutuksen ja muiden huonon kohtelun muotojen torjuminen, koskevissa kysymyksissä ja kumppanimaita olisi kannustettava sisällyttämään ihmisoikeudet terrorismintorjuntatyöhönsä. EU sisällyttää muun muassa kidutuksen estämistä ja vastuuvollisuutta sekä kidutuksen uhrien kuntoutusta ja heille tarjottavaa muunlaista hyvitystä koskevat kysymykset muuttoliikettä koskevaan vuoropuheluun. Kidutuksen ja muun huonon kohtelun – myös silloin, kun niitä esiintyy seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan muodossa – torjunta on tärkeä osa järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta käymäämme vuoropuhelua.

Seuranta, arviointi ja raportointi

22. EU:n edustustot ja niiden päälliköt käsittelevät raportoinnissaan kidutusta ja muuta huonoa kohtelua koskevia väitteitä aina, kun on perustellusti syytä olettaa, että niihin on syyllistytty kyseisessä maassa. Ne sisällyttävät raportointiinsa analyysin kidutuksen ja muun huonon kohtelun esiintymisestä ja sen torjumiseksi toteutetuista toimenpiteistä sekä säännöllisen katsauksen EU:n toimien vaikutukseen. Kidutuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen noudattaminen ja tapauksen mukaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpano sekä kidutuksen vastaisen komitean suositusten tehokas toteuttaminen olisi otettava osaksi kansainvälisen yhteistyön puitteissa suoritettavaa säännöllistä raportointia ja muita toimia, kuten EU:n yleiseen tullietuusjärjestelmään kuuluvaa kestävästä kehityksestä ja hyvästä hallinnosta koskevaa erityistä kannustusmenettelyä (GSP+). Kidutusta ja muuta huonoa kohtelua koskevaa tilannetta arvioidaan myös EU:n jäsenyyttä hakeneiden maiden ja mahdollisten ehdokasmaiden kertomuksissa.
23. Aina kun kidutuksen ja muun huonon kohtelun torjunta on todettu erityishuomiota vaativaksi kysymykseksi EU:n ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevissa maakohtaisissa strategioissa, on tehtävä perusteellinen analyysi kidutuksen ja muun huonon kohtelun esiintymisestä kyseisessä maassa ja määritettävä mahdollisia ehkäisytoimia ja -mekanismeja sekä tarvittavia toimia kidutuksesta ja muusta huonosta kohtelusta rankaisematta jättämisen torjumiseksi sekä hyvityksen varmistamiseksi, mukaan lukien kidutuksen uhrien täysimääräinen kuntouttaminen. Niissä maissa, joissa kidutuksen ja muun huonon kohtelun torjuntaa ei ole todettu erityishuomiota vaativaksi asiaksi, kysymykseen puututaan kiireellisesti heti, jos väitteitä kidutuksesta esiintyy.

Viralliset yhteydenotot ja julkilausumat

24. EU aikoo tehdä virallisia yhteydenottoja ja antaa julkisia lausuntoja puuttuakseen kiireellisiä toimia vaativiin tilanteisiin ja tapauksiin, joissa asianomaisten kolmansien maiden olisi toteutettava tehokkaita kidutuksen ja muun huonon kohtelun vastaisia toimia, myös ennaltaehkäiseviä toimia. EU aikoo pyytää tarvittaessa tietoja väitteistä, jotka koskevat kidutusta tai muuta huonoa kohtelua, sekä toimista, joita on toteutettu niiden tutkimiseksi ja niihin syyllistyneiden saattamiseksi vastuuseen ja hyvityksen tarjoamiseksi uhreille. EU aikoo myös reagoida myönteiseen kehitykseen, jota asiassa on tapahtunut.
25. Yksittäisissä hyvin dokumentoiduissa kidutusta tai muuta huonoa kohtelua koskevissa tapauksissa EU kehottaa (luottamuksellisella tai julkisella virallisella yhteydenotolla) kyseisen maan viranomaisia huolehtimaan uhrin ja muiden asiaankuuluvien henkilöiden fyysisestä turvallisuudesta, estämään uudet väärinkäytökset, soveltamaan asiaan liittyviä suojalausekkeita ja varmistamaan, että rikoksiin syyllistyneiden saattamiseksi oikeuteen sekä sen helpottamiseksi, että uhrit saavat täyden ja tosiasiallisen korvauksen, suoritetaan riipeä, tehokas, riippumaton ja puolueeton tutkinta. Yksittäisiä tapauksia koskevista toimenpiteistä päätetään tapauskohtaisesti, ja ne voivat muodostaa yleisen virallisen yhteydenoton osan.
26. EU voi myös harkita keinoja tukea ja suojella paikallisia järjestöjä ja ihmisoikeuksien puolustajia, jotka ovat vaarassa osallistuttuaan toimiin kidutuksen ja muun huonon kohtelun ehkäisemiseksi ja poistamiseksi, sekä auttaa etsimään tai tarjoamaan uhreille hyvitystä, vahingonkorvaus mukaan lukien.

Vierailut

27. Joissakin tapauksissa edustustojen päälliköt ja muut korkea-arvoiset EU:n virkamiehet, jotka vierailevat tietyssä maassa, voivat harkintansa mukaan vierailla vaarassa olevien ihmisoikeuspuolustajien ja -aktivistien luona, myös vankiloissa tai muissa säilöönottokeskuksissa, ilman että tämä on yhteydessä konsulitoimintaan. Kun otetaan huomioon, että tällaiset vierailut voivat olla herkkiä ja arkaluonteisia, ne olisi mieluiten tehtävä tiiviissä yhteistyössä kansallisten ja kansainvälisten asiantuntijoiden tai muiden tunnustettujen elinten kanssa, jotka ovat tietoisia kyseisen maan erityistilanteesta, jotta haittavaikutusten välttämisen periaatteen toteutuminen voidaan varmistaa. Tällaisten vierailujen tavoitteena on tehdä yhteistyötä asiaankuuluvien keskustelukumppanien kanssa, tuoda esiin parannuskohteita ja yksilöidä tilanteet, joissa puutteita voitaisiin korjata EU:n tuella. Tällaisilla vierailuilla voidaan myös helpottaa kidutuksen torjunnan asiantuntijoiden ja paikallisten hallintovirkamiesten välistä yhteistyötä.

Oikeudenkäyntitarkkailu

28. EU:n edustustot ja niiden päälliköt pyrkivät lähettämään EU:n ja edustuston edustajia tarkkailijoiksi oikeudenkäynteihin, mikäli on syytä uskoa, että vastaajia tai todistajia on kidutettu tai kohdeltu huonosti. Taakanjakoa olisi harkittava, jotta oikeudenkäyntien tarkkailun vaikutukset voitaisiin maksimoida.

EU:n yhteistyö monenvälisten elinten ja mekanismien kanssa

29. Yhteistyö kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen ja niiden ihmisoikeusmekanismien kanssa on olennaisen tärkeää, jotta kidutuksen vastaisia toimia voidaan viedä eteenpäin ja varmistaa omavastuullisuus suhteessa kansainvälisiin ja alueellisiin lakeihin ja periaatteisiin sekä sitoutuminen niihin.

EU aikoo

- ottaa edelleen esille kidutuksen ja muun huonon kohtelun monenvälisillä foorumeilla, kuten YK:ssa, Euroopan neuvostossa ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä, sekä lujittaa näillä foorumeilla kidutuksen ja muun huonon kohtelun poistamista, ja toimia näin myös suhteissaan asiaankuuluviin alueellisiin kumppaneihin, kuten Afrikan unioniin ja Amerikan valtioiden ihmisoikeusjärjestelmään. EU aikoo edelleen aktiivisesti tukea asiaa koskevia päätöslausemia YK:ssa, mukaan lukien sen yleiskokous ja ihmisoikeusneuvosto;
- avustaa maita soveltamaan yleiseen määräaikaisarviointiin (UPR) sisältyviä kidutuksen ja muun huonon kohtelun ehkäisyyn ja torjuntaan liittyviä suosituksia ja sitoumuksia, jotka ovat kansainvälisten ja alueellisten ihmisoikeusstandardien mukaisia;
- tukea asiaan liittyviä kansainvälisiä ja alueellisia elimiä ja korostaa, että valtioiden on tehtävä yhteistyötä kyseisten elinten kanssa muun muassa noudattamalla asianmukaisesti niiden suosituksia; ja panna täytäntöön Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 3 artiklaa koskevat tuomiot Euroopan neuvoston maissa;
- kannustaa olemaan tekemättä varaumia, joita maat voivat mahdollisesti esittää sellaisista välineistä ja yleissopimuksista, joiden tarkoituksena on torjua kidutusta tai muuta huonoa kohtelua omassa maassaan, ja tarvittaessa vastustaa näitä varaumia (jos ne ovat ristiriidassa yleissopimuksen tavoitteen ja tarkoituksen kanssa);

- tarjota yhteistä tai kahdenvälistä yhteistyötä kysymyksissä, jotka koskevat kidutuksen ja muun huonon kohtelun torjuntaa ja uhreille annettavaa hyvitystä;
- painottaa kidutuksen torjumista ihmisoikeuksia käsittelevissä ryhmissä silloin, kun sekä asianomainen maa että EU jäsenvaltioineen osallistuvat keskusteluihin, siinä tarkoituksessa, että oikeusjärjestelmää voitaisiin vahvistaa.

Kahdenvälinen ja monenvälinen yhteistyö, mukaan lukien rahoitustuki

30. Kidutuksen ja muun huonon kohtelun torjuntaa ja ennaltaehkäisyä, mukaan lukien hyvityksen tarjoaminen uhreille, pidetään painopisteenä kaikessa kahden- ja monenvälisessä ihmisoikeuksien edistämiseen ja suojeluun tähtäävässä yhteistyössä, muun muassa yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa, sananvapauden ja koulutuksen alat mukaan lukien.
31. Tällaiseen yhteistyöhön olisi kiinnitettävä erityistä huomiota demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevan nykyisen eurooppalaisen rahoitusvälineen (EIDHR) sekä sitä seuraavan välineen yhteydessä samoin kuin ihmisoikeuksia, oikeusvaltiota ja turvallisuusalan uudistusta tukevien ohjelmien yhteydessä.
32. EU muun muassa jatkaa sellaisten hankkeiden rahoittamista, joilla parannetaan lainvalvontaviranomaisten koulutusta, mukaan lukien rangaistuslaitoshenkilöstö ja muut vapautensa menettäneiden henkilöiden kanssa työskentelevät henkilöt, sekä hankkeita, joilla pyritään parantamaan vapaudenmenetyksen ehtoja. EU antaa edelleen merkittävää tukea kidutuksen uhrien kuntoutuskeskuksille eri puolilla maailmaa ja jatkaa tämän tuen tehokkuuden ja vaikutusten seuraamista.
33. EU tukee myös julkisia koulutus- ja tiedotuskampanjoita kidutuksen ja muun huonon kohtelun torjumiseksi muun muassa kansainvälisen kidutuksen uhrien puolesta vietettävän päivän (26. kesäkuuta) sekä kansainvälisen kuolemanrangaistuksen vastaisen päivän (10. lokakuuta) yhteydessä.

34. Tähän liittyen EU aikoo tukea asiaankuuluvien kansallisten ja kansainvälisten valtioista riippumattomien järjestöjen työtä kidutuksen ja muun huonon kohtelun torjumiseksi ja ylläpitää jatkuvaa vuoropuhelua niiden kanssa; EU tukee myös edelleen sellaisten riippumattomien kansallisten valvontamekanismien perustamista ja tehokasta toimintaa, jotka täyttävät kidutuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan ja YK:n kidutuksen vastaisen komitean alakomitean suuntaviivojen mukaiset vaatimukset, ja helpottaa vuorovaikutusta muiden hyväksi käytännöiksi määritettyjen kidutuksentorjuntamekanismien kanssa.
35. Lisäksi EU:n rahoittamia hankkeita kidutuksen torjumiseksi olisi koordinoitava suhteessa muihin EU:n tämän alan toimiin, kuten kumppanimaiden kanssa käytävään poliittiseen vuoropuheluun, joiden avulla niiden vaikutusta voidaan tehostaa ja nopeuttaa²⁰.

²⁰ Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus nro 9/2015, "Kidutuksen torjuntaan ja kuolemanrangaistuksen poistamiseen tarkoitettu EU:n tuki", suositus 1 ("Määrällisesti vaatimattomat resurssit on kohdennettava paremmin") ja suositus 2 ("Koordinointia muiden EU:n toimien kanssa on parannettava").

III OPERATIIVINEN OSIO

36. Osana kidutuksen ja muun huonon kohtelun vastaisia toimiaan EU aikoo kannustaa kolmansia maita toteuttamaan muun muassa seuraavassa esitetyt toimenpiteet, joiden toteuttamista se myös tukee. Nämä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen olennaisen tärkeinä pitämät suojatoimet kidutuksen ja muun huonon kohtelun torjumiseksi ovat yhteydessä toisiinsa eivätkä ole tiukasti rajattuja. Jotta maiden olisi mahdollista puuttua asiaan vakavasti, tarvitaan oikeudellisten toimenpiteiden, selkeiden poliittisten viestien sekä konkreettisen seurannan ja jatkotoimien yhdistelmää, jonka perustana ovat vastuuvollisuus- ja oikeusmenpiteet sekä täyden kuntoutuksen ja hyvityksen tarjoaminen uhreille. Näillä konkreettisilla toimilla maita voidaan auttaa saavuttamaan kestäviä tuloksia kidutuksen ja muun huonon kohtelun torjumisessa.
37. Kaikissa toimissa olisi kiinnitettävä huomiota naisiin sekä erityistä suojelua tarvitseviin ryhmiin kuuluviin henkilöihin, kuten lapsiin, pakolaisiin, turvapaikanhakijoihin, kotiseudultaan siirtymään joutuneisiin henkilöihin, ihmiskaupan uhreihin, haavoittuvassa asemassa oleviin muuttajiin, sukupuolensa, rotunsa, etnisen tai sosiaalisen taustansa, uskonnollisen tai muun vakaumuksensa, poliittisen tai muun mielipiteensä, sukupuolisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteettinsä, ikänsä tai vammansa perusteella syrjittyihin sekä muihin henkilöihin, joita uhkaa kidutus tai muu huono kohtelu.

1. Kidutuksen ja muun huonon kohtelun kieltäminen

Tässä jaksossa esitellään konkreettisia toimenpiteitä, joita EU kehottaa kolmansia maita toteuttamaan kidutuksen ja muun huonon kohtelun kieltämiseksi lainsäädännöllisin ja poliittisin keinoin.

1.1 Kidutuksen ja muun huonon kohtelun kieltäminen lainsäädännössä

1.1.a Kansainvälisiin välineisiin, normeihin ja menettelyihin liittyminen sekä niiden noudattaminen ja täytäntöönpano

- on liityttävä seuraaviin välineisiin (allekirjoitettava ja ratifioitava ne) sekä pantava ne täytäntöön: kidutuksen vastainen YK:n yleissopimus (CAT) ja sen valinnainen pöytäkirja (OPCAT), kansalaisyhteiskuntia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (KP-sopimus), Geneven yleissopimukset ja niiden lisäpöytäkirjat²¹ sekä asiaankuuluvat alueelliset välineet, mukaan lukien tapauksen mukaan esimerkiksi panamerikkalainen yleissopimus kidutuksen torjumiseksi ja rankaisemiseksi sekä kidutuksen vastainen eurooppalainen yleissopimus; on harkittava liittymistä tahdonvastaisia katoamisia koskevaan YK:n kansainväliseen yleissopimukseen²² (CPED) sekä hyväksyttävä Robben Islandin suuntaviivat kidutuksen estämiseksi ja kieltämiseksi Afrikassa ja pantava ne täytäntöön;
- on pantava täytäntöön YK:n vankeinhoidon vähimmäissäännöt (Nelson Mandela -säännöt), Euroopan neuvoston vankilasäännöt sekä Euroopan neuvoston kidutuksen vastaisen komitean standardit ja suositukset, Yhdistyneiden kansakuntien vähimmäissäännöt nuorisoriikosoikeuden alalla (Beijingin säännöt), naisvankien kohtelua ja naisrikollisten vapausrangaistuksen vaihtoehtoja koskevat YK:n säännöt (Bangkokin säännöt) ja muut asiaankuuluvat kansalliset ja kansainväliset säännöt ja periaatteet;
- on poistettava varaukset, jotka eivät ole edellä mainittujen kolmen yleissopimuksen (CAT, KP ja CPED) ja muiden asiaankuuluvien sopimusten tarkoituksen ja tavoitteen mukaisia;
- on harkittava edellä mainittuihin kolmeen yleissopimukseen sekä muihin asiaankuuluviin sopimukseen liittyvien muiden varaumien poistamista;

²¹ Geneven yleissopimukset (1949) ja niiden lisäpöytäkirjat muodostavat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ytimen, jolla säännellään aseellisia selkkauksia ja pyritään rajoittamaan niiden vaikutuksia.

²² Kaikkien ihmisten suojelemista tahdonvastaiselta katoamiselta koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (2 artikla) mukaan tahdonvastaisella katoamisella viitataan pidätykseen, vangitsemiseen, kaappaukseen tai muuhun vapaudenriistoon, jonka toteuttavat valtion edustajat, henkilöt tai henkilöryhmät, jotka toimivat valtion luvalla, tuella tai hyväksynnällä, ja jota seuraa kieltäytyminen tunnustamasta vapaudenriistoa tai kadonneen henkilön kohtalon tai olinpaikan salaaminen, mikä asettaa tällaisen henkilön oikeussuojan ulkopuolelle.

- on sallittava yksittäiset ja valtioiden väliset valitukset CATin, CPED:n, KP:n sekä CEDAWin (kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus) samoin kuin muiden asiaankuuluvien yleissopimusten nojalla;
- on liityttävä Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussääntöön (allekirjoitettava / ratifioitava se);
- on otettava huomioon kansainvälisten ja alueellisten ihmisoikeuselinten pyynnöt väliaikaisista suojelutoimista sekä niiden ratkaisut, päätökset ja suositukset;
- on tehtävä yhteistyötä kidutusta ja muuta julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua tai rankaisemista käsittelevän YK:n erityisraportoijan kanssa sekä suhteessa kaikkiin muihin asiaankuuluviin erityismenettelyihin;
- on otettava huomioon kidutuksen vastaisen komitean yleiskommentit;
- on tehtävä yhteistyötä YK:n kidutuksen vastaisen komitean, YK:n ihmisoikeuskomitean, YK:n kidutuksen vastaisen komitean alakomitean sekä muiden asiaankuuluvien YK:n sopimuksilla perustettujen elinten kanssa, myös kun on kyse sopimuksilla perustettujen elinten päätelmien ja näkemysten täytäntöönpanosta ja jatkotoimista sekä hyväksynnän antamisesta kidutuksen vastaisen komitean alakomitean vierailuraporttien julkaisemiselle;
- maissa, joissa kuolemanrangaistus on edelleen käytössä, on varmistettava moratorion asettaminen kuolemanrangaistusten täytäntöönpanolle, sillä näin edetään kohti kuolemanrangaistuksen poistamista kokonaan²³.
- tarvittaessa on tehtävä yhteistyötä asiaankuuluvien Euroopan neuvoston mekanismien kanssa, erityisesti
 - pantava tosiasiallisesti täytäntöön Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätökset ja tuomiot
 - toimittava täydessä yhteistyössä Euroopan neuvoston kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen komitean kanssa sen vierailujen yhteydessä ja pantava tehokkaasti täytäntöön sen suositukset, annettava lupa julkaista kyseisen komitean vierailuista raportteja, jotka eivät ole julkisesti saatavilla, sekä harkittava sellaisen menettelyn käyttöönottoa, jonka avulla kyseisen komitean raportit eri maihin suuntautuvista vierailuista julkaistaisiin tulevaisuudessa automaattisesti;

²³ Ks. YK:n yleiskokouksen päätöslauselma 73/175 kuolemanrangaistuksen käyttöä koskevasta moratoriosta, hyväksytty 17. joulukuuta 2018, sekä YK:n talous- ja sosiaalineuvoston päätöslauselma 1984/50. Kidutuksen vastainen komitea on osapuolina olevien valtioiden kertomuksia tarkastellessaan toistuvasti viitannut kuolemanrangaistuksen jatkuvaan käyttöön huolestuttavana asiana. Se on ilmaissut tyytyväisyytensä kuolemanrangaistuksen poistamiseen ja sensuuntaisiin liikkeisiin useissa maissa sekä kehottanut valtioita ratifioimaan kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen toisen valinnaisen pöytäkirjan.

- on tehtävä yhteistyötä asiaankuuluvien alueellisten ihmisoikeuselinten ja -mekanismien kanssa, kuten Afrikan kidutuksen vastaisen komitean, Amerikan valtioiden ihmisoikeusjärjestelmän, Aasian ja Tyynenmeren kansallisten ihmisoikeuselinten foorumin ja muiden elinten kanssa;

1.1.b Kansallinen lainsäädäntö

- on varmistettava, että kidutus, mukaan lukien sen yritykset sekä avunanto ja osallistuminen siihen, määritellään maan kansallisessa rikosoikeudessa rikoksiksi, joista määrätään asianmukainen, pelotteena toimiva rangaistus;
- on kumottava tai muutettava kaikki lait, joiden tarkoituksena tai tuloksena on minkä tahansa kidutusmuodon tai muun huonon kohtelun oikeuttaminen tai suvaitseminen;
- on varmistettava kaikissa olosuhteissa, että mitään kidutuksen tai muun huonon kohtelun avulla hankittua lausuntoa tai tunnustusta tai muuta todistusaineistoa ei käytetä hyväksi missään menettelyissä,
- on poistettava kaikenlainen ruumiillinen rankaiseminen;
- on huolehdittava siitä, että mitään poikkeuksellisia olosuhteita, mukaan lukien sotatila tai sodan uhka, sisäinen poliittinen epävakaus tai muu yleinen hätätilanne, ei voida käyttää kidutuksen tai muun huonon kohtelun oikeutuksena;
- on varmistettava, että kansallisessa lainsäädännössä ehdottomasti kielletään henkilön pakkosiirto tiettyyn maahan, alueelle tai paikkaan, jos on painavia perusteita epäillä kyseisen henkilön joutuvan siellä kidutuksen tai muun huonon kohtelun uhriksi (alkuperämaa mukaan luettuna) tai olevan vaarassa joutua myöhemmin siirretyksi sellaiseen maahan, ja että ennen tällaista mahdollista päätöstä on mahdollisuus tehokkaaseen, riippumattomaan ja puolueettomaan uudelleentarkasteluun;
- on huolehdittava siitä, että mitään ylemmän viranomaisen tai julkisen viranomaisen käskyä ei voida käyttää kidutuksen tai muun huonon kohtelun oikeutuksena;
- on huolehdittava siitä, että lainvalvontaviranomaisia ja sotilas-, lääkintä- tai muun asiaankuuluvan henkilöstön edustajia ei rangaista siitä, että he kieltäytyvät noudattamasta kidutukseen tai muuhun huonoon kohteluun johtavaa käskyä;

- on varmistettava, että uhrien oikeus suojeluun vahvistetaan kansallisessa lainsäädännössä;
- on varmistettava, että kansallisessa lainsäädännössä 'uhrin' määritelmästä säädetään kansainvälisten normien mukaisesti ja että siinä vahvistetaan uhrien oikeudet hyvitykseen, mukaan lukien tehokkaat oikeussuojakeinot ja korvaukset (hyvitys, vahingonkorvaus, kuntoutus ja sen takaaminen, ettei rikos toistu).

1.2 Kidutuksen ja muun huonon kohtelun ehdottoman kiellon vahvistaminen politiikan keinoin

- on tuomittava ylimmällä mahdollisella tasolla kaikenlainen kidutus ja muu huono kohtelu;
- on vahvistettava kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden roolia ja niiden valtuutusta torjua kidutusta, perustettava kansallisia instituutioita kidutuksen ehkäisemiseksi (kansalliset valvontaelimet) ja harkittava sellaisten riippumattomien kansallisten instituutioiden (esimerkiksi ihmisoikeusasioita käsittelevien oikeusasiamiesten tai ihmisoikeuskomissioiden) luomista, ylläpitämistä ja tarvittaessa vahvistamista, jotka voivat puuttua tehokkaasti kidutukseen ja muuhun huonoon kohteluun;
- on varmistettava, että tuomareiden, syyttäjien ja asianajajien roolia kunnioitetaan kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen torjunnassa, myös mielivaltaisten pidätysten, asianmukaisten menettelytakeiden ja oikeudenmukaisia oikeudenkäyntejä koskevien vaatimusten yhteydessä, ja rikoksiin syyllistyneiden saattamisessa oikeuteen;
- on toteutettava tehokkaita toimenpiteitä oikeudenkäytössä esiintyvän lahjonnan torjumiseksi, perustettava (riittävästi rahoitettuja) kunnollisia oikeusapuohjelmia ja huolehdittava syyttäjien ja tuomareiden asianmukaisesta valinnasta, koulutuksesta ja palkkauksesta sekä siitä, että heitä on riittävän paljon;
- on toteutettava tehokkaita toimenpiteitä, joilla ennaltaehkäistään ja torjutaan kaikenlaista laitonta asioihin puuttumista, kuten tuomareihin, syyttäjiin ja asianajajiin kohdistuvia uhkauksia, ahdistelua, lahjontaa, pelottelua ja hyökkäyksiä, ja varmistettava, että tällainen asioihin puuttuminen tutkitaan ripeästi, riippumattomasti ja puolueettomasti, jotta siitä vastuussa olevat saatetaan oikeuteen;

- on lisättävä kolmansien maiden tietoisuutta **kidutusvälineiden kaupan vastaisesta allianssista**²⁴ siinä tarkoituksessa, että useammat maat osallistuisivat tähän allianssiin, jonka perimmäisenä tavoitteena on lopettaa kidutuksessa ja kuolemanrangaistuksessa käytettävien tavaroiden kauppa. Tässä EU:n lainsäädännön²⁵ innoittamassa EU-aloitteessa, jota Argentiina ja Mongolia tukevat, on kyse siihen osallistuvien maiden maailmanlaajuisesta pyrkimyksestä sitoutua toteuttamaan tehokkaita toimenpiteitä kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon ja kidutukseen tarkoitettujen tai siihen mahdollisesti käytettävien tavaroiden kaupan estämiseksi, rajoittamiseksi tai kieltämiseksi.

2. Kidutuksen ja muun huonon kohtelun estäminen

38. EU:n olisi kannustettava maita toteuttamaan tehokkaita lainsäädännöllisiä, hallinnollisia, oikeudellisia ja muita toimenpiteitä, joilla estetään kidutuksen ja muun huonon kohtelun esiintyminen kaikilla kyseisen maan lainkäyttövaltaan kuuluvilla alueilla. Tässä jaksossa määritetään konkreettisia toimenpiteitä, joita EU aikoo kehottaa kolmansia maita toteuttamaan, jotta varmistettaisiin säilöönottettuja henkilöitä koskevat suojatoimet sekä tehokkaat valitusmekanismit yhdistettyinä säilöönoton seuranta- ja valvontamekanismien käyttöön.

2.1 Säilöönottoon liittyvien takeiden ja menettelyjen soveltaminen

- on sovellettava kidutuksen ja muun huonon kohtelun vastaisia oikeudellisia ja menettelytakeita ja varmistettava, että lainvalvontaviranomaisten säilöönottamille henkilöille ilmoitetaan viipymättä heidän oikeuksistaan, että heillä on mahdollisuus ja oikeus luottamukselliseen viestintään riippumattomien asianajajien ja lääkäreiden kanssa, että he voivat viipymättä tiedottaa sukulaisilleen ja muille asiaan liittyville kolmansille osapuolille pidätyksestään ja olinpaikastaan samoin kuin mahdollisista siirroista muualle ja että heidät saatetaan pidätyksen jälkeen viipymättä oikeusviranomaisen eteen;
- on kiellettävä salaiset vankilat ja huolehdittava siitä, että kaikkia vapautensa menettäneitä henkilöitä pidetään vangittuina virallisesti tunnustetuissa vankiloissa ja että heidän olinpaikkansa on varsinkin heidän perheenjäsentensä ja oikeusavustajansa tiedossa;

²⁴ Kidutusvälineiden kaupan vastainen allianssi perustettiin syyskuussa 2017, kun EU (jota edusti komission jäsen Cecilia Malmström) ja 58 maata allekirjoittivat YK:n yleiskokouksen yhteydessä poliittisen julistuksen <http://www.torturefreetrade.org/>.

²⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/125, annettu 16 päivänä tammikuuta 2019, tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen (kodifikaatio). Sillä kumotaan neuvoston asetus (EY) N:o 1236/2005 ja sen myöhemmät muutokset.

- on varmistettava virallinen kirjanpito pidätysajasta ja -paikasta, pidätyksen tehneiden henkilöllisyydestä sekä pidätetyn terveydentilasta;
- on huolehdittava siitä, että pidättämis- ja haastattelumenettelyt ovat asiaa koskevien kansainvälisten ja alueellisten standardien mukaisia, mukaan lukien sen osalta, että pidätetyillä on oikeus asianajajansa läsnäoloon kaikissa kuulusteluissa;
- on varmistettava lisätoimet kaikkien kuulustelujen seuraamiseksi, mukaan lukien video- ja äänitallenteiden avulla²⁶;
- on varmistettava, että pidätysolosuhteet vankiloissa ja muissa rangaistuslaitoksissa vastaavat kansainvälisiä ja alueellisia standardeja, kuten Nelson Mandela -sääntöjä (vankeinhoidon vähimmäissäännöt)²⁷, Yhdistyneiden kansakuntien vähimmäissääntöjä nuorisorikosoikeuden alalla (Beijingin säännöt), naisvankien kohtelua ja naisrikollisten vapausrangaistuksen vaihtoehtoja koskevia YK:n sääntöjä (Bangkokin säännöt), pidätystä, säilöönottoa ja tutkintavankeutta Afrikassa koskevia suuntaviivoja (Luandan suuntaviivat), tarvittaessa Euroopan neuvoston vankilasääntöjä, seuraamusten tai toimenpiteiden kohteena oleviin nuoriin sovellettavia eurooppalaisia sääntöjä sekä Euroopan neuvoston kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen komitean laatimia normeja;
- on laadittava ja pantava täytäntöön normeja ja toimenpiteitä, joilla suojellaan tehokkaasti pidätettyjä henkilöitä, säilöönotettuja maahanmuuttajia, tutkintavankeja ja tuomittuja henkilöitä, terveydenhuollon piirissä vapautensa menettäneitä henkilöitä sekä syrjintävaarassa olevia henkilöitä, kuten naiset, lapset, vammaiset henkilöt sekä sellaiset henkilöt, joita saatetaan syrjiä rodun, etnisen tai yhteiskunnallisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, poliittisen tai muun mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin takia, ihmiskaupan uhrit ja muut henkilöt, jotka tarvitsevat erityistä suojaa kidutukselta ja muulta huonolta kohtelulta;

²⁶ Ks. kidutusta käsittelevän YK:n erityisraportin vierailuraportti: Espanja, YK:n asiak. E/CN.4/2004/56/Add.2 (2004), 68 kohta; pidätystä, säilöönottoa ja tutkintavankeutta Afrikassa koskevat suuntaviivat (2014), suuntaviiva 9 e.

²⁷ Erityisesti fyysiset olosuhteet, eri vankikategorioiden erottaminen toisistaan, sanitaatio, hygienia, vaatetus, ruoka ja juoma, sairaanhoito, yhteydet ulkomaailmaan, kurinpitotoimenpiteiden sääntely.

- on varmistettava, että kidutuksesta tuomitut tai syytetyt henkilöt eivät enää osallistu vapaudenmenetyksen kohteena olevan henkilön säilössä pitämiseen, kuulusteluun tai kohteluun, ja että kidutuksesta epäillyille henkilöille suoritetaan tutkinta ja että heidät saatetaan oikeuden eteen viipymättä;
- on varmistettava, että lainvalvontahenkilöstön ja muun henkilöstön, joka työskentelee vapautensa menettäneiden kanssa, koulutusohjelmiin sisältyy kidutuksen ja muun huonon kohtelun ehdotonta kieltoa koskevaa koulutusta; sen pitäisi kattaa myös ihmisoikeuksia kunnioittavat tutkintatekniikat, naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen, tutkiminen ja siitä syytteeseenpano, lasten ja vammaisten henkilöiden oikeudet sekä kaikkinaisen syrjinnän torjuminen muun muassa sukupuoleen, uskontoon tai vakaumukseen, rotuun, seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän osalta (mutta ei pelkästään näihin rajoittuen);

2.2 Tehokkaiden ja turvallisten valitusmekanismien tarjoaminen

- on perustettava turvalliset kanavat kidutuksen tai muun huonon kohtelun uhreille, jotta he voivat osoittaa kantelunsa selkeästi nimetyille elimille, ja varmistettava, että käytävissä on oikeudellisia ja muita muutoksenhakukeinoja, joiden avulla vapautensa menettäneillä henkilöillä on mahdollisuus saattaa kantelunsa käsiteltäviksi viipymättä ja puolueettomasti;
- on toteutettava tehokkaita toimenpiteitä valituksen tekijöiden suojelemiseksi mahdollisilta kostotoimilta, pelottelulta tai muilta valituksen tekemisestä johtuvilta kielteisiltä seurauksilta;
- on perustettava tehokkaita, mieluiten Istanbulin pöytäkirjan mukaisia kansallisia menettelyjä, jotta voitaisiin käynnistää poliisiin, vankilahenkilökuntaan taikka muun kidutukseen tai huonosta kohtelusta epäiltyyn virkamieheen kohdistuva tutkinta riippumatta siitä, missä tällaista on tapahtunut, myös sellaisissa tapauksissa, joissa on syytä uskoa tällaisten tekojen tapahtuneen huolimatta siitä, että uhri itse ei ole tehnyt virallista valitusta, ja varmistettava, että kyseiset menettelyt ovat tarvittaessa riittävän sukupuoli- ja lapsilähtöisiä;

- on koulutettava lainvalvontaviranomaisia, sotilashenkilöstöä ja muita henkilöitä, jotka joutuvat tekemisiin vapautensa menettäneiden henkilöiden kanssa, samoin kuin (siviili- ja sotilas)terveydenhoitohenkilöstöä noudattamaan kidutuksen ja muun huonon kohtelun estämistä koskevia asiaankuuluvia kansainvälisiä normeja;
- on mahdollistettava ja varmistettava tietoisuus tavoista, joilla kolmannet henkilöt voivat ilmoittaa kidutusta tai muuta huonoa kohtelua koskevista epäilyistä.

2.3 Tehokkaiden säilöönoton seuranta- ja valvontamekanismien mahdollistaminen

- on varmistettava, että luodaan puolueettomat mekanismit säilöönotto- ja eristyslaitosten sisäisiä ja ulkoisia tarkastuksia varten ja niissä vierailuja varten;
- on perustettava, nimettävä ja ylläpidettävä tai vahvistettava riippumattomia ja tehokkaita mekanismeja, joiden avulla voidaan riittävän monitieteisen asiantuntemuksen turvin suorittaa tehokkaita yllätysvierailuja kaikkiin paikkoihin, joissa vapautensa menettäneitä henkilöitä säilytetään; tämän tavoitteena on estää kidutus tai muu julma, epäinhimillinen tai halventava kohtelun tai rangaistukset; on varmistettava, että oikeudelliset puitteet mahdollistavat tällaiset vierailut ja että sekä lainsäädännössä että käytännössä mahdollistetaan rajoittamaton pääsy kaikkiin säilöönottopaikkoihin, tietoihin ja kaikkien henkilöiden luo; on varmistettava, että kaikissa paikoissa, joissa henkilöltä on riistetty vapaus, on tiedotettu kyseisen paikan velvollisuudesta sallia pääsy tiloihinsa, sallia kaikkien vankien ja henkilöstön jäsenten puhuttelu yksityisesti sekä varmistaa, että kehenkään näitä mekanismeja käyttävään ei kohdistu kostotoimia;
- on kannustettava kaikkia maita ratifioimaan kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja ja perustamaan **kansallisia valvontaelimiä**²⁸; on varmistettava, että nämä kansalliset valvontaelimet ovat täysin riippumattomia ja että niille annetaan asianmukaisesti resursseja ja koulutusta, jotta ne voivat toteuttaa toimeksiantoaan kidutuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan mukaisesti;

²⁸ Ks. kidutuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja, 17–23 artikla; YK:n asiakirja CAT/OP/12/5 (2010) "Guidelines on National Preventive Mechanisms" saatavilla osoitteessa http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT/OP/12/5&Lang=en

- on sallittava vierailut kansalaisyhteiskunnan ja muiden riippumattomien elinten, kuten kansallisten valvontaelinten, kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden ja oikeusasiamiesten, edustajille, joilla on oikeus luottamukselliseen viestintään haluamansa henkilön kanssa paikoissa, joissa vapautensa menettänyt henkilö on tai saattaa olla, ja vierailujen aikana on toimittava täydessä yhteistyössä näiden mekanismien kanssa;
- on käytävä merkityksellistä vuoropuhelua riippumattomien valvontamekanismien kanssa ja pantava täytäntöön niiden suositukset.

3. Rankaisematta jättämisen torjunta

39. Vastuuvollisuuden edistäminen ja rankaisemattomuuden torjunta ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että oikeudelliset takeet pannaan täytäntöön ja että niitä noudatetaan täysimääräisesti. Valtion velvollisuutena on suojella kaikkia lainkäyttövaltaansa kuuluvia väestöryhmiä, mukaan lukien heikoimmassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvat henkilöt. Konkreettisia toimenpiteitä, joita EU aikoo kehottaa kolmansia maita toteuttamaan, ovat muun muassa seuraavat:
- on annettava oikeuslaitoksen hoitaa tehtävänsä riippumattomasti, puolueettomasti ja ammattietiikkaansa kunnioittaen;
 - valtion on saatettava jokainen lainkäyttövaltaansa kuuluva henkilö, joka on vastuussa missä tahansa päin maailmaa suoritetusta kidutuksesta, vastaamaan teoistaan oikeudenkäynneissä, jotka ovat kansainvälisten oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien normien mukaisia ja joissa ei langeteta kuolemanrangaistusta, ellei henkilöä luovuteta syytteeseenpanoa varten toiseen, kyseiset takeet täyttävään valtioon;
 - on suoritettava nopeasti, puolueettomasti, riippumattomasti ja tehokkaasti tutkimuksia, jos on perusteltua uskoa, että (viranhoidon puitteissa) on syyllistytty kidutukseen, ja dokumentoitava väärinkäytökset mieluiten Istanbulin pöytäkirjan ja siihen liitettyjen periaatteiden mukaisesti; on varmistettava riippumattoman tutkimuksen toteuttaminen aina, kun henkilö on kuollut pidätettynä ollessaan;

- on varmistettava, että velvollisuus ilmoittaa huonosta kohtelusta on kirjattu kansalliseen lainsäädäntöön, että sen ilmoittamatta jättämisestä on asianmukaiset seuraamukset ja että huonosta kohtelusta ilmoittaneita suojellaan²⁹;
- on varmistettava, ettei kidutukseen sovelleta minkäänlaista armahdusta, koskemattomuutta tai vanhentumisaikaa;
- on varmistettava, ettei mikään viranomainen määrää, sovelta, salli tai suvaitse minkäänlaista henkilöön tai järjestöön kohdistuvaa rangaistusta tai muuta pidätettyyn henkilöön kohdistuvaa toimenpidettä, jonka syynä on yhteydenpito johonkin kansalliseen tai kansainväliseen valvonta- tai torjuntaelimeen;
- on huolehdittava siitä, että tuomarit, syyttäjät ja asianajajat saavat asiaankuuluvia kansainvälisiä, alueellisia ja kansallisia normeja koskevaa koulutusta;
- on varmistettava, että kaikelle henkilöstölle, myös terveydenhuoltohenkilöstölle, annetaan koulutusta ja tiedotetaan siitä, miten he voivat raportoida tutkimusta tekeville ja osallistua tutkimusmenettelyyn, mukaan lukien Istanbulin pöytäkirjan (käsikirja kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen tutkimiseksi ja dokumentoimiseksi tehokkaasti) käyttö kidutuksen tai muun huonon kohtelun dokumentoimiseen;
- on huolehdittava siitä, että terveydenhoitohenkilöstö ei missään tapauksessa osallistu henkilöiden kovaotteisiin kuulusteluihin tai muuhun huonoon kohteluun, jonka tarkoituksena on seurata tai pitkittää kipua ja kärsimystä;
- on vahvistettava kansallisia valmiuksia ehkäistä vakavimpia kansainvälisiä rikoksia ja reagoida niihin parantamalla kansallisten lainkäyttöalueiden ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen välistä yhteistyötä.

²⁹ Ks. lainvalvontaviranomaisten menettelytapasäännöstö, joka hyväksyttiin YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla 17. joulukuuta 1979.

4. Hyvitys ja uhrien kuntoutus

40. Valtiolla on velvollisuus tarjota hyvitys kidutuksen uhreille³⁰. Oikeussuojakeinot käsittävät sekä vahingonkorvaukset (hyvitys, vahingonkorvaus, kuntoutus ja sen takaaminen, ettei rikos toistu) että menettelyt sen varmistamiseksi, että vahingon kärsineet voivat saada korvauksen ja että vastuussa olevat saatetaan vastaamaan teoistaan. Konkreettisia toimenpiteitä, joita EU aikoo kehottaa kolmansia maita toteuttamaan tällä alalla, ovat muun muassa seuraavat:

- on varmistettava, että kidutuksen tai muun huonon kohtelun uhrit saavat hyvitystä, mukaan lukien tehokkaat oikeussuojakeinot ja korvaukset, joita ovat hyvitys, vahingonkorvaus, kuntoutus ja sen takaaminen, ettei rikos toistu;
- on varmistettava, että oikeus vahingonkorvaukseen taataan riippumatta siitä, onko tutkinta tai rikosoikeudenkäynti rikoksen tekijää vastaan pantu vireille ja/tai saatu päätökseen. Korvauksen on oltava saatavilla riippumatta rikosentekijän tunnistamisesta, kiinniottamisesta, tutkinnasta, syytteesenpanosta tai tuomiosta;
- on varmistettava, että oikeus hyvitykseen kattaa myös kollektiivisen vahingon, ja että yhteisöille, jotka ovat kärsineet yhdessä, suoritetaan kollektiivinen korvaus sen jälkeen, kun vahingon luonteesta, sen vaikutusten laajuudesta sekä asianomaisten henkilöiden erityistarpeista on tehty täydellinen arviointi;
- on otettava käyttöön erityisiä oikeussuojakeinoja niihin esteisiin puuttumiseksi, jotka haittaavat seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan uhrien pääsyä oikeussuojan piiriin. Niitä voisivat olla esimerkiksi kaikenlaisen seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan kriminalisointi, seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan syiden ja seurausten tunnistaminen sekä kaikkien tarvittavien toimenpiteiden toteuttaminen tällaisen väkivallan ehkäisemiseksi ja poistamiseksi, tehokkaiden ja helposti saatavilla olevien hyvitysohjelmien toteuttaminen ja sen varmistaminen, että uhrit voivat osallistua tällaisten ohjelmien suunnitteluun, esteettömän ja säännöllisen pääsyn tarjoaminen kattaviin terveydenhuoltopalveluihin, mukaan lukien fyysinen kuntoutus, psykologinen ja psykososiaalinen tuki sekä sosioekonominen tuki;

³⁰ Ks. kidutuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen 14 artikla sekä kidutuksen vastaisen komitean yleiskommentti nro 3 14 artiklaan.

- on varmistettava, että kidutuksen uhrien ja heidän perheidensä saatavilla on kokonaisvaltaista kuntoutusta, johon sisältyy lääketieteellisiä, psykologisia, sosiaalisia ja muita toimenpiteitä, joita tarjotaan mahdollisimman pian kidutuksen jälkeen ilman, että uhreja vaaditaan käyttämään oikeussuojakeinoja; on varmistettava, että kuntoutus on asianmukaista, että sitä on helposti saatavilla ja että sitä tarjotaan tavalla, joka takaa uhrien sekä heidän perheidensä ja heistä huolehtivien henkilöiden turvallisuuden ja henkilökohtaisen koskemattomuuden;
- on tunnistettava henkilöt tai ryhmät, joilla on suurempi riski joutua kidutuksen ja muun huonon kohtelun kohteeksi, ja otettava nämä ryhmät huomioon ja varmistettava, että heitä ei syrjitä, kun on kyse oikeussuojan saatavuudesta, mukaan lukien kuntoutus;
- on huolehdittava siitä, että terveydenhoitoalan ammattilaisten koulutusohjelmiin sisältyy koulutusta uhrien kuntoutuksesta;
- on varmistettava, että lainvalvontaviranomaisille ja oikeuslaitokselle suunnattuihin koulutusohjelmiin sisältyy tietoa oikeudesta kuntoutukseen ja muista kidutuksen uhrien oikeussuojakeinoista sekä siitä, miten niitä voidaan toteuttaa;
- on huolehdittava siitä, että oikeuslääketieteellisen koulutuksen saaneet asiantuntijat suorittavat oikeuslääketieteelliset ruumiinavaukset Istanbulin pöytäkirjan ja muiden kansainvälisesti tunnustettujen standardien mukaisesti, ja että riippumattomien asiantuntijoiden laatimat raportit, jotka täyttävät nämä vaatimukset, on tunnustettu päteväksi todistusaineistoksi oikeustapauksissa;
- on varmistettava, että aina kun pidätetty henkilö on kuollut tai vakavasti loukkaantunut, suoritetaan asianmukainen oikeuslääketieteellinen tutkimus;
- on varmistettava, että kidutuksen tai muun huonon kohtelun uhrin, todistajan, heidän perheensä ja heidän yhteisöjensä jäsenet, ihmisoikeuksien puolustajat, jotka dokumentoivat kidutustapauksia tai raportoivat niistä, tutkijat, asianajajat, terveydenhoitohenkilöstö, valvontaelimet ja muut henkilöt tai instituutiot, jotka avustavat uhreja oikeussuojan saamisessa, ovat suojassa väkivallalta ja sillä uhkaamiselta sekä muulta pelottelulta tai kostolta;

- on mahdollistettava riippumaton ja luottamuksellinen terveydenhoitoalan ammattilaisten työskentely heidän laatiessaan huomioita oletetuista kidutustapauksista ja muusta huonosta kohtelusta ja hoitaessaan vapautensa menettäneitä henkilöitä;
- on suojeltava lääkäreitä, rikosteknisiä asiantuntijoita ja muuta terveydenhuollon henkilöstöä kostotoimilta, jos he ilmoittavat kidutuksesta tai muusta huonosta kohtelusta tai tarjoavat uhreille kuntoutuspalveluja; heille voisi esimerkiksi tarjota mahdollisuuden ilmoittaa huonosta kohtelusta asiaan liittyvälle viranomaiselle, joka on välittömän lainkäyttövallan ulkopuolella, tai ilmoittaa siitä tavalla, joka ei mahdollista tunnistamista³¹.

³¹ Istanbulin pöytäkirja, 73 kohta.

IV LIITTEET

Liite I – Luettelo asiaan liittyvistä asiakirjoista

- YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus
- Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus ja sen kaksi valinnaista pöytäkirjaa
- Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen YK:n yleissopimus (CAT) ja sen valinnainen pöytäkirja
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista ja sen kaksi valinnaista pöytäkirjaa
- YK:n kansainvälinen yleissopimus kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamisesta
- YK:n yleissopimus kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamisesta ja sen valinnainen pöytäkirja
- Tahdonvastaisia katoamisia koskeva YK:n kansainvälinen yleissopimus
- YK:n yleissopimus vammaisten oikeuksista ja sen valinnainen pöytäkirja
- Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntö
- 12. elokuuta 1949 tehdyt neljä Geneven sopimusta pöytäkirjoineen sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden tavanomaiset säännökset
- YK:n julistus kaikkien ihmisten suojelemisesta kidutukselta tai muulta julmalta, epäinhimilliseltä tai alentavalta kohtelulta tai rangaistukselta
- YK:n julistus naisiin kohdistuvan väkivallan poistamisesta
- Pakolaisten oikeusasemaa koskeva YK:n yleissopimus ja pöytäkirja
- YK:n julistus kaikkien henkilöiden suojaamiseksi tahdonvastaisilta katoamisilta
- YK:n periaatteet laittomien, mielivaltaisten ja sattumanvaraisten teloitusten tehokkaasta ehkäisemisestä ja torjumisesta
- YK:n vankeinhoidon vähimmäissäännöt (Nelson Mandela -säännöt)

- Vankien kohtelua koskevat YK:n peruseriaatteet
- Pidätettyjen tai vangittujen henkilöiden suojelua koskevat YK:n periaatteet
- YK:n säännöt vapautensa menettäneiden nuorten suojelemiseksi
- Naisvankien kohtelua ja naisrikollisten vapausrangaistuksen vaihtoehtoja koskevat säännöt (Bangkokin säännöt)
- YK:n julistus rikosten ja vallan väärinkäytön uhreja koskevista oikeuseriaatteista
- YK:n peruseriaatteet oikeuslaitoksen riippumattomuudesta
- YK:n peruseriaatteet asianajajien asemasta
- YK:n suuntaviivat syyttäjien asemasta
- YK:n vähimmäissäännöt vapausrangaistuksen vaihtoehtoista (Tokion säännöt)
- YK:n käytäntösäännöt lainvalvontaviranomaisille
- YK:n peruseriaatteet lainvalvontaviranomaisille voimankäytöstä ja tuliaseista
- YK:n periaatteet terveydenhoitohenkilöstön, erityisesti lääkäreiden, lääketieteellisestä etiikasta suojeltaessa vankeja ja pidätettynä olevia kidutukselta ja muulta julmalta, epäinhimilliseltä tai halventavalta kohtelulta tai rangaistukselta
- YK:n peruseriaatteet ja suuntaviivat kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vakavien loukkausten uhrien oikeudesta oikeussuojakeinoihin ja hyvitykseen
- Periaatteet kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen tehokkaasta tutkimisesta ja dokumentoimisesta (Istanbulin pöytäkirja), liitetty YK:n ihmisoikeustoimikunnan päätöslauselmaan 2000/43
- Toimet kuolemaantuomittujen oikeuksien turvaamiseksi (YK:n talous- ja sosiaalineuvoston Ecosocin päätöslauselma 1984/50)
- Wienin julkilausuma ja toimintaohjelma

- YK:n kidutuksenvastaisen komitean yleiskommentit, erityisesti kommentti nro 4 (3 artiklaan), nro 2 (2 artiklaan) ja nro 3 (14 artiklaan)
- YK:n ihmisoikeuskomitean yleiskommentit, erityisesti nro 20 (7 artiklaan), nro 21 (10 artiklaan), nro 29 (4 artiklaan) ja n:o 31 sopimusvaltioille kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen nojalla asetettuun yleiseen oikeudelliseen velvoitteeseen
- Euroopan unionin perusoikeuskirja, erityisesti sen 4 artikla ja 19 artiklan 2 kohta
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/2134, annettu 23 päivänä marraskuuta 2016, tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen
- EU:n käytännesäännöt aseiden viennistä
- Euroopan neuvoston yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi ja sen kuudes ja kolmastoista pöytäkirja sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiaan liittyvä oikeuskäytäntö
- Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta
- Euroopan neuvoston yleissopimus kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi sekä kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämistä käsittelevän eurooppalaisen komitean suositukset
- Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastainen yleissopimus – Euroopan neuvoston sopimus 197
- Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta – Euroopan neuvoston sopimus 210
- Euroopan neuvoston standardit aikuisten psykiatrisissa laitoksissa käytettävistä hillitsemiskeinoista
- Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien peruskirja ja sen pöytäkirja (Maputon pöytäkirja)
- Afrikan peruskirja lasten oikeuksista ja hyvinvoinnista
- Suuntaviivat ja toimet kidutuksen ja julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen kieltämiseksi ja torjumiseksi Afrikassa (Robben Islandin suuntaviivat)

- Pidätystä, säilöönottoa ja tutkintavankeutta Afrikassa koskevat suuntaviivat (Luandan suuntaviivat)
- Amerikan ihmisoikeussopimus
- Panamerikkalainen yleissopimus kidutuksen torjumiseksi ja rankaisemiseksi
- Amerikan ihmisoikeussopimus tahdonvastaisista katoamisista
- Amerikan valtioiden yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisestä, siitä rankaisemisesta ja sen poistamisesta
- Periaatteet ja parhaat käytännöt vapautensa menettäneiden henkilöiden suojelemiseksi Amerikassa

Liite II – Lyhenneluettelo

CAT – kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus

CEDAW – Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus

CPED – Tahdonvastaisia katoamisia koskeva YK:n kansainvälinen yleissopimus

GSP – Yleinen tullietuusjärjestelmä

GSP+ – Yleinen tullietuusjärjestelmä, kestävää kehitystä ja hyvää hallintoa koskeva EU:n erityinen kannustusmenettely

(muu) huono kohtelu – julma, epäinhimillinen tai halventava kohtelu tai rangaistus

ICC – Kansainvälinen rikostuomioistuin

kidutuksen vastainen komitea – 10 asiantuntijasta muodostuva elin, joka valvoo yleissopimuksen täytäntöönpanoa sopimuspuolina olevien valtioiden osalta

OPCAT – kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja

UPR – Yleinen määräaika-arviointi

YUTP – EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka